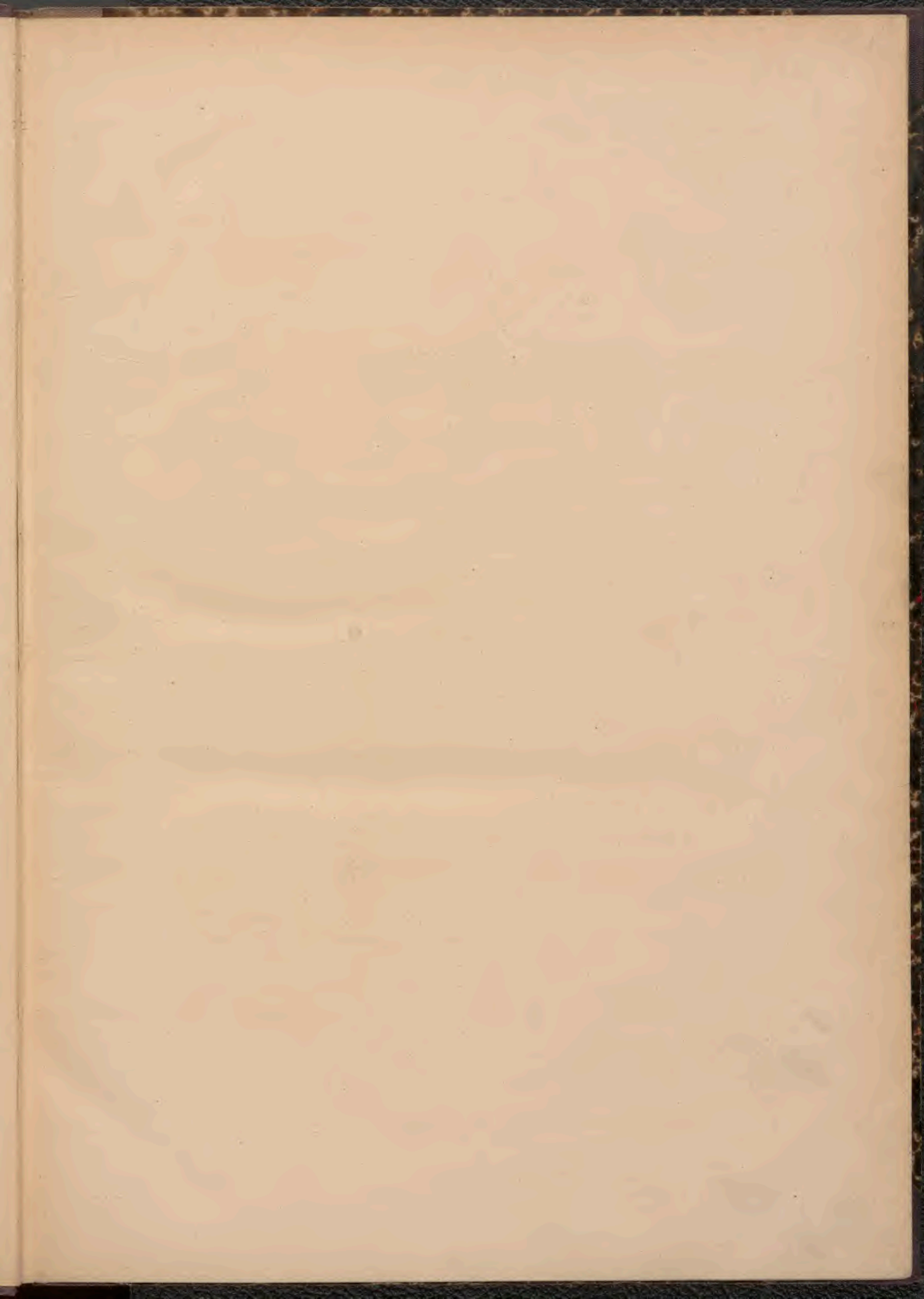

0382

4.5-

3

ԾԱՂԻԿ ԿԸ ՀՐԱՄԱՐԱԿՈՒԹ ԵԱՐԱԹ ՕՐԵՐԸ ԵՄ
տարին 50 թիւ :

Բաժանորդագրին ԿԱՆԻՍԻՆ՝ Թուրքիոյ Համար
տարեկան 50 դրշ . Ռուսիոյ Համար 5 ռուբլի ,
ուրիշ երկրներու Համար 12 ֆրանք : — Վեցամս-
եայ և եռամսեայ բաժանորդագրութիւնք ևս կ'ըն-
դունան :

Գաւառներէն դրամի տեղ Օսմանեան նամա-
կադրօշմ ևս կ'ընդունուի :

Միայն երեք թիւ ապագիկ կը զրկուի , այնու-
հետեւ բաժանորդագրին կը վճարողը կը դադրի թերթ
ընդունելէ :

Մանուցման տողը 2 դրշ :

40 Փարս

Ազգային, Գրական եւ Քաղաքական

40 Փարս

ԾԱՂԻԿ

ԼՐԱԳԻՐ

ԾԱՂԻԿԻ ՎԵՐԱԵՐԵԱԿԱԼ ԱՄԷՆ ԳՈՐԾԻ ՀԱՄԱՐ ԳԻՄԷԼ

Ս.Ո. ՏԻՐԵՆԻ-ՀԱՄԱՐԱԿԻՆԻՅ

ՅՈՒՆԱՆ Գ. ՓԱԼԱԳԱՇԵԱՆ

Կ. Պոլիս, Պահպան-Գարու, Թաշ Խան, Թիւ 50 .

در علیّه ده بنجه قیوسنده طاش خاندّه ۵۰ نومروده
«زاعیک» عزتمسی مدیری بالاقاشیان حوونان

HOVNAN PALACACHIAN

Directeur de journal arménien « Dzaghik »,
Rue Bahtché-Kapou, Tach Han, 50

CONSTANTINOPLE

ՆՈՐ ԵՐԶԱՆ — Դ. ՏԱՐԻ. ԹԻԻ 1

ՇԱԲԱԹ

19 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1892

ԵՐՐՈՐԴ ՏԱՐԵԾՐԶԱՆ

ԾԱՂԻԿ, թէև ամէն կերպ դժուա-
րութիւններէ ու հակառակութիւններէ
չընկալատեալ, իւր վերջին թուով բոլ-
րեց սակայն իւր Բ. տարեշրջանն ևս, և
ահա՛ այսօր կը թեւակոխէ Գ. Տարեշրջ-
անին մէջ :

ԾԱՂԻԿ կը շարունակէ և անյողդող-
յառաջ կը վարէ իւր սկսած գործը՝ ա-
ռանց երբեք շեղելու իւր նախադժած
ուղղութիւնէն, շանաւով իւրովսանն ա-
ջակցել ժողովրդեան մտաւոր և բարո-
յական կրթութեան կարեւոր գործին :

ԾԱՂԻԿ պարտք կը համարի շնորհա-
կալութիւն յայտնել այս տութիւն իւր
մերձաւոր ու հեռաւոր բաղձաթիւ բա-
րեկամայն ու համակրողաց որք իւր
դժուար գործին մէջ իրեն աջակցելու
և իւր գոյութիւնը պահպանելու աղնիւ
նախանձախնդրութիւնն ունեցան : ԾԱ-
ՂԻԿ լիայոյս է որ այդ բարեկամք և
համակրողք այսուհետեւ առաւել և-
ռանդեամբ պիտի աշխատին տարածե-
լու թերթը ժողովրդեան ամէն խաւե-
րուն մէջ, ևս առաւել մղումն տալու
համար ժողովրդային կրթութեան գոր-
ծին՝ որ ամենամեծ փափաքն է մեր
կրթասէր և ժողովրդասէր Վեհապետին՝
Օգոստոսփառ Սուլթան Ա.ՊՏ-ի, — ՀԱՄԻՏ
բարեխնամ Կայսեր :

ԾԱՂԻԿ բարեբաղդ է յայտնելու իւր
ընթերցողաց որ ներկայ թիւէն սկսեալ
կը տպագրուի իրեն սեպհական տառե-
րով, և հետեւաբար պիտի կրնայ, կարդ-
մը դժուարութիւններէ ազատ մնալով
այլ ևս, այսուհետեւ հրատարակուիլ ա-
ւելի կանոնաւորութեամբ :

ԾԱՂԻԿ այսուհետեւ միայն անոնց կը
զրկուի որոնք ԿԱՆԻՍԻՆ, այսինքն առա-
ջին օրէն կը վճարեն բաժնեգրին : ա-
պագիկ կը զրկուի առ առաւելն երեք
թիւ միայն :

ԾԱՂԻԿ կը խնդրէ այս առթիւ իւր
այն բաժանորդներէն որոց պարտք կը
մնայ տակաւին, վութալ մաքրելու ի-
րենց հաշիւը :

ՎՆԱՍԱԿԱՐ ԱՌԱՋԱՐԿ

Երբ մէկ կողմանէ ամենքս կը խոս-
տովանիմք թէ, մտաւորապէս, բարոյա-
պէս և նիւթապէս իջողանալու, աղ-
նուանալու, ի մի բան քաղաքակիրթ և
բարեկեցիկ լինելու միակ միջոցը կըր-
թութիւնն է : միւս կողմանէ՝ կրթական
գործին մէջ գիտութեամբ կամ անգի-
տութեամբ ժողովուրդ մը սխալ ճամբէ
առաջնորդել և այսպէս տարիներ կոր-
սնցնել տալը՝ ամենէն մեծ մեղքն է
զոր կարելի լինի գործել ի միտս այդ
ժողովրդեան :

Ամէն կարեւոր խնդրոց մէջ՝ ժողո-
վրդեան սուտ տեղեկութիւններ, սը-
խալ գաղափարներ տալով զայն մտրե-
ցնելը իրեն բան գործ ընող և ինք-
զինքը «նոր օրագրութիւն» անուանող
օրաթերթը՝ այս առիթով ձեռնարկած
է նաեւ կրթական գործին մէջ մտրե-
ցնելու և սխալ ճամբու մէջ մտրեցնելու
գաւառաց Հոգաբարձութիւնները, ա-
նոնց ներկայացնելով առաջարկութիւն
մը՝ որ, մեր համալսմամբ, իրական օ-
գուտ մը չարտագրելէ զատ, ընդհակա-
ռակն անդարմանելի վնասներ յառաջ
պիտի բերէ :

Գաւառաց Թաղականք կամ Հոգա-
բարձուք պէտք է այդ օրաթերթին
հաղորդեն եղեր իրենց քաղաքին ըն-
տանեաց, դպրոցաց և աշակերտաց քա-
նակութիւնը, թոշակաց սուսեւեղաց
և նուազագոյն քանակութիւնը, դպրո-
ցաց հասոյթն ու ծախքը ցուցնող թի-
ւեր, ծնողաց մեծ մասին ի՞նչ զբաղում
և ո՞ր տարիքէն սկսեալ իրենց զաւա-
կաց պէտք ունենալը, տեղեկութիւն-
ներ՝ որոց չնորհիւ՝ օրաթերթին կողմա-
նէ երեք ուսուցիչներէ կազմեալ մաս-
նախուսմբ մը պիտի պատրաստէ եղեր
իւրաքանչիւր քաղաքի վիճակին համա-
պատասխան դպրոցական ծրագիր և պի-
տի յղէ եղեր առ ի գործադրութիւն :

Գաւառական վարժարանաց վիճակը
բարեւաւելու համար ասկից աւելի ան-
հետեւ, անգործնական և վնասակար
առաջարկ կարելի՞ էր երեւակայել : Մի
քանի մարդիկ Պոլսոյ մէջ նստած, գա-
ւառներէն եկած մի քանի վիճակագ-
րական տեղեկութեանց վրայ յենլով,

գաւառաց վիճակին համապատասխան
դպրոցական ծրագիրներ պիտի պատ-
րաստեն, և գաւառական վարժարանք
պիտի բարեկարգուին եղեր : Ենթադ-
րեմք պահ մը թէ, այդ մարդիկ կարո-
ղացան իրօք պէտք եղած ծրագիրը
պատրաստել : գաւառին մէջ ո՞վ պիտի
գործադրէ զայն : Եթէ գաւառը այդ-
պիտի ծրագիր մը գործադրելու կարող
ուսուցիչներ չունի, ի՞նչ բանի պիտի
ծառայէ այն : Իսկ եթէ ունի, այդ ու-
սուցիչք իրենք իսկ կարող են չինել
հարկ եղած ծրագիրը և գործադրել,
ի՞նչ պէտք ունին Պոլսէն ծրագիր ա-
պրապրելու՝ մանկաքոյրա ապսպրելու
պէս : Օրաթերթին ըրած առաջարկը կը
նմանի առաջարկելու գաւառացւոց, որ-
պէս զի ամենեւին բժիշկ ու դեղագործ
ունենալու հոգ չտանին : Ինչո՞ւ : Վասն
զի Պոլիս կարող բժիշկներ և դեղա-
գործներ շատ կան : այստեղ երեք բը-
ժիշկէ բաղկացեալ մասնախումբ մը կը
կազմենք, գաւառացիք միայն թո՛ղ ի-
րենց հիւանդին վիճակը նկարագրող
տեղեկագիր մը զրկեն : բժշկաց մասնա-
խումբը այդ նկարագրութեան հիւան-
դութեան տեսակը կը հասկնայ և դե-
ղագիր կը զրկէ : բայց գաւառին մէջ
ո՞չ դեղը կայ և ո՞չ դեղագիրը չինող
դեղագործ : հոգ չէ՛, բաւական է որ
դեղագիրը զրկուեցաւ, հիւանդը կ'ա-
ղէկնայ :

Ո՛չ, պարոններ, գաւառացւոց համար
պէտք եղածը ծրագիրը չէ, գաւառացւոց
համար պէտք եղածը ուսուցիչն է, հմուտ
և փորձառու ուսուցիչը : Շատ սխալ
ճամբու մէջ մտած կը լինին գաւառա-
ցիք, եթէ Պոլսէն ծրագիր ապսպրելով
և Պոլսէն զրկուելիք ծրագրի վրայ յոյս
դնելով՝ խանգարեն իրենց արդէն կազ-
մակերպած դպրոցը և ընդունայն վատ-
նեն իրենց թանկագին ժամանակը : Գա-
ւառացիք Պոլսէն միայն մէկ բան պէտք
է ուզեն, եթէ իրենք իրենց մէջ չու-
նին : հմուտ և փորձառու ուսուցիչ : սա
կարող է՝ շատ աւելի յաջողութեամբ
մօտէն ուսումնասիրել տեղական պէտ-
քերն ու պայմանները, և հարկ եղած
դպրոցական ծրագիրը պատրաստելով
գործադրել :

Իայց կարող ուսուցիչներ բերել տա-

լու համար դրամական խնդիր կը ծագի եղեր. փոխանակ Պոլսէն ապսպրուելիք ծրագրով ժամանակառէ լինելու՝ թո՛ղ դրամ հայթայթելու վրայ մտածեն գաւառացիք, միջոցներ գտնեն ու գործադրեն. պէտք է գպրոցական թոշակ վճարելու վարժեցնեն ժողովուրդը. պէտք է նաև սովորեցնեն ժողովուրդին գպրոցական շրջանէն առաջ վարժարանէն չը հանել տղայքը. եւ այս բաները ժողովուրդին հասկնայելու, ժողովուրդը համոզելու, ժողովուրդը սիրաշահելու գործին մէջ, թաղականներէ, Հոգաբարձուներէ և ուսուցիչներէ շատ աւելի մեծ գեր կրնան ունենալ Առաջնորդք. Ուրեմն կրթական գործը յառաջ մղելու համար, կարող ուսուցչաց հետ, գաւառացիք պէտք ունին նաև բանիբուն, ուսումնասէր և քաջաբարոյ Հովիւներու. երբ որ գաւառացիք կ'ուսնան իրենց համար շնորհքով Առաջնորդ և շնորհքով ուսուցիչ, իրենց պէտքերուն յարմար ծրագիր ալ կը շինուի, իրենց գպրոցն ալ կը բարեկարգուի, և այդ գպրոցէն ելնող աշակերտը թէ՛ զարգացած վիճակ մը կ'ուսնայ մտաւորապէս և բարոյապէս, և թէ՛ իւր հացը հանգիստ կերպով ճարելու միջոցը.

Ճիշդ է թէ, գաւառաց գպրոցներէն ելնող աշակերտը պէտք է այնպիսի ծրագրով մը պատրաստուած լինին որ ի հարկին կարող լինին պետական վարժարաններն ևս մտնելու. Պոլսոյ մէջ կադմսէլիք ծրագրի ֆապրիկան իւր տրամադրութեան ներքե պիտի ունենայ եղեր այդ պետական վարժարանաց ծրագիրները՝ անոնցմէ օգտուելու համար, գաւառի մը գպրոցական ծրագիրը պատրաստելու ժամանակ. Այս ալ պատճառ մը չէ որ գաւառացիք իրենց գրպոցական ծրագիրը Պոլսէն ապսպրեն. եթէ այս մասին ծառայութիւն մը մատուցանել կ'ուզուի գաւառացւոց, կը բաւէ լրագրաց մէջ հրատարակել այդ պետական վարժարանաց ծրագրերն, և գաւառաց Հոգաբարձութիւնք և ուսուցիչք բնականաբար կ'օգտուին անոնցմէ, ծրագիր չլինելու ժամանակ.

Գաւառացւոց ողջմտութեան վրայ հաւատք ունենալով, աւելորդ կը համարեմք խորհուրդ տալ իրենց՝ չանսալու այդպիսի անգործնական առաջարկութեանց.

ՄՈՒՐԱՅԻԿ ՎԱՐժԱՊԵՏԸ

Մուրացիկ վարժապետի մը վրայ կը խօսուի լրագրութեան մէջ. Այս մարդ, իբր 45 տարեկան, վզէն՝ հայ վարժապետ մը վերտառութեամբ քարաքս մը կախուած, խառնուրդի մէջ փողոցները և դռնէ դռն կը մուրայ եղեր շաբթուն վեց օրը, կիւրակէ օրերն ալ եկեղեցւոյն դռնը. եւ խառնուրդի ողորմու-

թիւն կուտան այս մուրացիկ վարժապետին (°), որ « մութին կ'անցնի գինեառուն մը կ'երթայ եղեր, իր պաղ մարմինը տաքցնելու և գինիի գաւաթի մը մէջ միտիթարանք գտնելու համար » : Նաև, մուրացիկը « իր սառած մատները երբեմն կը տաքցնէ բերնին շոգիովը, երբեմն ալ ծոցը կը դնէ » եղեր.

Այդ մարդը, մուրալով, գիտէ՞ք ինչո՞ւ համար իւր վարժապետ լինելը ամենուրեք իմացնել կ'ուզէ եղեր. վասն զի ներքին զայրոյթ մը ունի եղեր ընկերութեան դէմ. համոզուած է եղեր որ ինք ընդհանրութեան համար աշխատող մ'եղած է. թէպէտ արժանաւոր կերպով չէ վարձատրուած, բայց միշտ հաւատացած է. եղեր որ ընկերութիւնը զինք պիտի հոգայ իւր ներութեան օրերուն մէջ, և երբ յուսախաբ կը լինի, կ'ուզէ եղեր վրէժ լուծել. իւր վրէժը լուծած կը համարի եղեր՝ եթէ ներկայանայ իբր մուրացիկ. վասն զի այդ կերպով իւր նախադրեցը կը ժայթքէ եղեր ընկերութեան վրայ. եւ խոստովանելու է եղեր թէ վարժապետը անիրաւ չէ իւր զայրոյթին մէջ.

Եւ ինդիրն այս կերպով հրապարակի վրայ դնող լրագիրը կ'եղրակացնէ թէ պէտք է մեր վարժապետաց համար հանգստեան թոշակի սնտուկ մը հաստատել.

Անտարակոյս լաւ կը լինի որ վարժապետը ունենան իրենց հանգստեան թոշակի սնտուկը՝ ծերութեան և հիւանդութեան օրերու համար, բայց եթէ խառնուրդի մուրացիկին նման մարդոց համար է որ պիտի հաստատուի այդ սնտուկը, աւելի լաւ է որ չը հաստատուի, վասն զի ուրիշ բանի չը պիտի ծառայէ, այլ քաջալերելու ծուլութիւնը և մութութիւններ.

Այդ մուրացիկին նկարագրութեան պարզ կերպով հասկնալով սա է որ այդ մարդ ո՛չ իւր անձին, ո՛չ ալ տոհմային արժանապատուութեան զգացումն ունի, և ո՛չ իսկ վարժապետական պաշտօնին բարձրութեան վրայ դադար.

Մարդ մ'որ, թէև 45 տարեկան, ողջ առողջ և հետեւաբար աշխատելու կարող, ոչ իսկ ամենէն ստորին համարուած զբաղումներէն մին կ'ընտրէ, օրինակի համար կ'օշկի ներկել, այլ՝ չաշխատելու համար՝ մինչև մուրալու ատիճան կ'ստորնանայ, և մանաւանդ, երկու գաւաթ օղիի գրամ աւելի ճարելու համար, վարժապետ անունը կը նշաւակէ, մարդ մը վերջապէս որ վարժապետութեան յետոյ՝ իւր բովանդակ արժանիքը մուրալու մէջ կը գտնէ, ի՞նչպէս չեն խղճար այդպիսի գձուձ արածի մը վարժապետ անունը տալ հրապարակաւ. նոյն իսկ մարդ կոչուելու արժանի՞ են այդպիսի ծայլ, գինեմոլ և արժանապատուութեան զգացումէ զուրկ անձինք.

Շատ ցաւեցանք, կարգալով որ խառնուրդի ողորմութիւն կուտան եղեր այդ մարդուն, մինչ պարտաւոր էին անոր երես գարձնելով անցնիլ, մանաւանդ պարտաւոր էին. պատուել առնել անոր վզէն կախուած քարաքսը. խառնուրդի ոչ միայն զայս չեն ընել, այլ կը թողուն որ կիւրակէ օրերը եկեղեցւոյն դռնէ ալ կ'ենայ՝ նոյն քարաքսը վզէն կախուած. այս կը նշանակէ թէ չեն զգար վարժապետութեան և տոհմային արժանապատուութեան դէմ այդ մարդուն բրած նախադրեցին չափը.

Սուտ խօսք է թէ այդ մարդ մուրացականութիւնը ապրելու միջոց ըրեր է, որպէս զի վրէժ լուծէ հասարակութեանէն որ զինքն անպաշտօն թողուցեր է. եթէ անպաշտօն մտաւուն և ապրուստ չը գտնելուն համար զայրացեր է հասարակութեան դէմ և որոշեր է վրէժ լուծել, այդ հասարակութեանէն ապրուստ, հացի փարա մուրալը՝ ամենեւին վրէժ լուծել չէ. վրէժ լուծած կը լինէր՝ երբ որոշէր մէկ փարան անգամ չառնել այդ ընկերութեան.

Այսպիսի անհեթեթ պատճառաբանութիւն մը վերադրելով խառնուրդի մուրացիկին, լրագիր մը իւր կողմանէ քաջալերած չը լինիր այդ մարդուն գձուձ վարմունքը, միևնոյն ժամանակ՝ վարժապետութիւնը իբրև յետին ատիճան ստորնացած արհեստ մը ներկայացուցած չը լինիր ընթերցող հասարակութեան.

Այսպիսի հրապարակազրկներն են, որ շարունակ մուրացիկի հաւասար ներկայացնելով վարժապետը, և վարժապետութիւնը՝ իբրև ամենէն անկեալ, ամենէն գձուձ արհեստը, ճիշդ այդպէս ալ տպաւորած են ժողովուրդին մոքին մէջ, որ բնականաբար վարժապետաց հետ կը վարուի՝ անոնց նկատմամբ իւր գոյացուցած գաղափարին համեմատ. նոյն իսկ վարժապետը իրենք, յաճախ այդպիսի գրուածքներ կարգալով, խորին հաւատք գոյացուցած են թէ իրենք ամենէն խեղճ ու անկեալ դասակարգը կը կազմեն ժողովուրդին մէջ, և այս հաւատք նախապաշարուած մը եղած և այնքան արմատացած է իրենց մէջ որ բաւական յաջող և բարեկեցիկ վիճակի տէր վարժապետը իսկ իրենք զիրենք կ'երեւակայեն աշխարհիս ամենէն խեղճ ու ողորմելի արարածներն, մինչ թերեւս շատ նախանձելի վիճակ մ'ունին ուրիշ շատ մը գաւառիկներու քով.

Եթէ անկեղծ փափաք մը կայ վարժապետութիւնը բարոյապէս բարձրացնելու, — և բարոյապէս բարձրանալով նիւթապէս ալ կը բարձրանայ, — այս նպատակին հասնելու համար ահա՛ առաջին պայմանը. պէտք է վերջ տալ այլ ևս վարժապետութիւնը ողորմելի գոյներով հրապարակի վրայ ներկայացնելու անմիտ սովորութեան, և այսպիսի հրատարակութիւններ ընող գրա-

գէտը համարել թշնամի վարժապետաց և վարժապետութեան, որ կը նշանակէ յառաջագիմութեան:

Ուրիշ պայմաններ ալ կան, բայց անոնք բոլորը, ըստ մեզ, երկրորդական տեղ կը բռնեն այս առաջին պայմանին քով:

Գառնալով Խառնիւղի մուրացիկին, անձամբ չեմք ճանաչեր զինքը և չգիտեմք թէ այդ մարդ իրօք վարժապետ եղած է երբէք և վարժապետութեան վկայագիր ունի՞: Բայց ակնարկեալ լըրադրոյն դրածներէն սա յայտնի էրեւի որ այդ մարդ ոչ միայն զուրկ է բարոյական աղնիւղ գագուցներէ, այլ և մտքով ալ ողորմելի արարած մ'է, տըգէտ և դատողութեան կարողութենէ բոլորովին զուրկ: Երկրորդը ալ այն է որ իւր մտած ձեռները տարցնելու համար՝ փոխանակ իրարու չլիւրու, բերնին շողովով կը տաքցնէ եղեր, չը մտածելով որ գոլորշին մասներուն ծայրը նստելով կը սառի և յետոյ առաւել ևս կը մանցնէ: Կարելի չէ գործոյններու մէջ իրեն վարժապետ ընդունիլ այսպիսի մարդ և սրտով աղքատ մարդ մը, և շատ լաւ ըրած են անպաշտօն թողով զինքը: Եւ տըգէտ է ձեռքէն վարժապետական վկայագիրն ալ առնել՝ եթէ ունի, և իւր անունովը հրատարակել՝ որպէս զի այսուհետեւ ոչ մի տեղ իրեն վարժապետ չընդունին զինքը:

Մեր զաւակաց կրթութիւնը այսպիսի մարդաց վստահելը՝ չմեղքնալ է մեր զաւակները:

ՊԱՏԱՍԽԱՆ ԿՐԹԱԿԱՆ ՀԱՐՅԱՆ

Այս անգամ «Թաղիկ»ի 45 թուոյն մէջ առաջարկուած «Կրթական հարցում»ը թէև ուղղակի կրթական բնութիւն չունի, սակայն հարցասէրներու փոքր 'ի շատէ գոհացումն տալու համար հարկ կը սեպեմք համառօտ պատասխան մը տալ ըստ կարի:

1. Ըստ կարգադրութեան Հայոցի Սուրբ Եկեղեցւոյ՝ Եղիաբեթի յատուկ յիշատակ կամ տօն չը կայ, այլ Քրիստոսի Տնօրէնութեան կարգին մէջ իւր պատմութիւնն ալ կարգացուելով կը յիշուի: Ուստի միայն երկու օր առաւել պատշաճ կուգայ Եղիաբեթներու տօնին, մին Ս. Աստուածածնի Աւետման օրը և միւսը Ս. Յովհաննէս Մկրտչի ծննդեան օրը: Այս երկու աւուրց մէջ Եղիաբեթ կը յիշուի մասնաւորապէս իւր յատուկ պաշտօնի համեմատ:

2. Յովհաննէս տօնը. — Եթէ 'ի յիշատակ Ս. Յովհաննէս Մկրտչի դրուած է անունը, հարկ է Ս. Յովհաննէս ծննդեան տօնին կատարել, ինչպէս որ ընդհանուր սովորութիւն է: Իսկ թէ որ Ս. Յովհաննէս Աւետարանչի յիշատակին, հարկ է Որդւոց որոտման տօնին կատարել:

Տօնակատարութեանց մէջ գլխաւոր նկատելու բանը անոր նպատակն է, որպէս զի օգտակարապէս գործադրուած լինի: Անուան տօնախմբութիւնն է ընտանեկան հաւաքում մը, որուն մասնակից կը լինին ազգականք, դրացիք, բարեկամք, ծանօթք, ևն: Այս ժողովոյ նպատակն է, նախ, 'ի միասին գալ, ուրախակից և ինդակից լինիլ անուան տիրոջ հետ՝ նոյն տարին ողջմբ և անվտանգ բոլորելուն համար, փառք տալ Աստուծոյ նախախնամութեան, որ պահեց և հասուց նոյն օրուան, մաղթանքներ ընել և իղձեր յայտնել առաջակայ տարին և շատ տարիներ առողջութեամբ և յաջողութեամբ անցունելու համար:

Բ. Եթէ անունը տօնելի, յիշատակելի կամ պատմական անձնաւորութեան մը անուն է, նոյն անձին առաքինի գործոց, օրինակելի վարուց պատմութիւնն ընելով, անուան տիրոջ և բոլոր ներկայ եղողներուն նմանակցութեան յորդոր կարգալ, նոյնպէս բարոյական ու հոգեւոր խօսակցութիւններով տիրոջ ու հոգին զօրացնել ու քաջալերել միշտ՝ բարութեամբ, մարդասիրութեամբ և քրիստոնէական բոլոր առաքինութեամբ ճոխանալու:

Գ. Տօնակատարութիւնը առիթ մի են նաև հեռաւոր բարեկամներն ու ծանօթները իրար տեսնելու, որք կամ գործոց պատճառաւ կամ տեղւոյ հեռաւորութեամբ պատահութիւն չեն ունենար միմեանց հետ տեսնուելու: Նոյն օրը կը միանան, կը խօսակցին, բարեկամութիւնը կը նորոգեն, փոխադարձ սէրն ու համակրանքը կը հաստատեն, կարեւոր ու օգտակար խօսակցութեամբ կ'օգտուին, և բերկրութեամբ ու քաղցր տպւորութեամբ կը մեկնին: Այս ուստոյն նման շատ մը օգուտներ կրնան յառաջ գալ անուան տօնախմբութիւն կատարելէ:

Այս ամենուն մէջ կը տեսնուի, որ տօնախմբութիւնը պէտք է լինի առիթ միութեան, սիրոյ, բարեկամութեան, խաղաղութեան և ընկերական յարաբերութեան, առ Աստուած գոհութեան, օրհնութեան և շնորհակալութեան: Ապա ուրեմն, զեղխութիւն, շնայլութիւն, մեծամիտ խորհուրդներ, խենչ պատրաստութիւններ, ևն, զեղծումներ են և նպատակին անպատշաճ, որք դժբաղդարար մեր օրերու մէջ յաճախելով տաղտկալի ըրած են տօնախմբութիւնները, ուր շատ անգամ գժտութիւն, խռովութիւն և կռիւներ ու գժգոհութիւններ ալ պակաս չեն: Դանց կ'ընեմ անհամեստ խօսքերն ու գործքերը և անկէ յառաջ եկած կործանիչ բանբասանքները: Այսպիսի պատճառներով օր աւուր այս գեղեցիկ ու օգտակար սովորութիւնը պակսելու և վերնալու վրայ է, որ նշան է ճամբրիտ սիրոյ սառելուն և անկեղծութեան պակսելուն:

Տօնակատարութեան շնայլ ծախքերէն և պատահած անախորժ գէպերէն և կամ մի ուրիշ պատճառաւ տաղտկացած, արդէն սկսած են տօն չը կատարելու համար զանազան հնարքներու գիմել: Ոմանք կ'ըսեն՝ «այսօր իմ տօնս չէ, այս ինչ օրն է»: Երբ այն օրը երթաւ, կ'ըսեն՝ «իմ տօնս անցաւ, ևն»: Այս անմարդավայել հնարք մի է, զի խաբէութիւն է: Ոմանք ալ կը հրատարակեն թէ, «այսինչ բարեգործական հաստատութեան նուէր ընելով, տօնախմբութիւն չը պիտի կատարեմ»: Այս ալ բարեգործութեան պատրուակին տակ տօնը վերցնելու հնարք մի է, զի այսօր այդ առիթն տօնը չը կատարեր, վաղն ալ առանց առիթնուէրը կը վերջացնէ, մինչ ընդհակառակն՝ տօնը կատարելով հանգերձ՝ բարեգործական և բարեպաշտական նուէրներ ալ ընելու կարող էր և պարտական, զի գոհութեան և շնորհակալութեան պարտք մի է այդ՝ երախտագէտ սրտէ նուիրուած առ Աստուած և առ ազգն: Եւ նուէր տօնախմբութեան նպատակին հետ կապ չունի, այլ որոշ պարտականութիւն է:

Բարեպաշտութեան և մարդավարութեան գէմ կը գործեն նաև անոնք, որ տօնախմբութեան գնացող քահանայի կամ այլոց գէմ դուռ կը փակեն: Այս կէտ խօսքի բաւական նիւթ կուտայ, բայց մենք զանց կ'ընեմք, զի արդէն բաւական չեղելով բուն հարցէն՝ երկարեցաւ մեր խօսքը:

Սէր և խաղաղութիւն ցանկալով ամենուն,

Մնամ աղօթարար

Միաբան Ս. Երուսաղէմի:

ՄԱՄԲԵ ԵՊԻՍ. Յ. ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ

1892 Նոյ. 14, յերուսաղէմ
'ի Ս. Յակոբ վան Հայոց

ԲԱՐԻՈՔ ՏՆՕՐԻՆՈՒԹԻՒՆ ՍԸ

Ամէն եկեղեցասիրի օրտան ուրախութեամբ լցոյց Մայր Եկեղեցւոյ Պատ. Թաղ. Խորհրդոյն վերջին որոշումն, որով պնակներու շրջապայութիւնը վերջնապէս կը բառնար՝ 'ի փոխարէն կամաւոր նուէր մը հաստատելով (1):

Ընդհանուր փափաք մը կը տիրէ այսօր ժողովրդին մէջ՝ Եկեղեցին զերծ տեսնել այն ամէն երեւոյթներէն կամ սովորութիւններէն՝ որոնք կրնան առաւել կամ նուազ յիշեցնել ինչ որ նիւթական է, ինչ որ Աստուծոյ առջև հաւասար եղող բոլոր քրիստոնէից մէջ խրտիրներ, անհաւասարութիւններ կը դընէ: Դրամը, իւր բազմաթիւ առաւելութեամբն հանգերձ, ունի պէս պէս անպատահութիւններ ալ: մեր ամենօրեայ կենցաղավարութեան մէջ, դրամի

(1) Նոյն գովելի տնօրէնութիւնն ըրած է նաև Պատ. Թաղ. Խորհուրդը, պնակի փոխարէն՝ Թաղին մէջ գանձանակի մը շրջապայութիւնը պատշաճ դատելով:

համար, շատ մը անիրաւութիւններ, զրկանքներ, սեփական կրնան դործուիլ. նոյն այդ դրամը, եկեղեցւոյ մէջ. շրջաբերութեան հանուած, կարծես բան մը կը պակսեցնէ անոր զուտ հոգեկան հրապոյրէն, ա՛յնչափ աղտոտ դէպքեր կապուած են դրամի անուան հետ. իրական կեանքի մէջ այսօր ամէն ոք իւր պայքարն ունի, պայքար՝ որուն մասնակցողը որքան ևս փրկաստանուէր առաքինութեամբք լինին օժտեալ, չեն կարող սակայն պարծիլ թէ իրենց ընթացքը հեռի է քննադատելի կողմեր ունենալէ. մին՝ զրկանք մը կրած է, ուրիշ մը՝ անիրաւութիւն մը դործած, այլ ոմն՝ ձախորդութեան մը հանդիպած, ևլն. ևլն. սորա ամէնքն ալ, շարժել անգամ մը եկեղեցի դիմելով, գէթ կը յուսան գտնուած լինիլ ա՛յնպիսի վայր մը՝ որ պահ մը զիրենք աշխարհէն կը զատէ՝ հոգեւորապէս միացնելով գերազոյն էակին հետ. այո՛, այդ տեսակ տեսակ հոգեւոր մտաւարակ ոգիները՝ պահ մը կ'ուզեն մոռնալ ինչ որ աշխարհային է, ինչ որ նիւթեղէն է, ինչ որ կը քերտն կը խօսի. իրենք իրենց մէջ ամփոփուիլ և միութարութիւն և սիրութեան գոտի ձևել՝ որ ազդեցիկ է բոլոր բարութեանց. և երբ այս մտածումով տոգորեալ անձինք եկեղեցւոյ մէջ ևս կը լսեն հնչուն մետաղին ձայնը՝ իրենց խաչալը եղծուած, տկարացած կը տեսնեն. հոս ալ, հոս ալ դրամ. հոս ալ աննիւթէն, հոգեկանէն տարբեր բան մը. և այս մտածումը կարծեմ ժողովրդի բարեպաշտութիւնը զարգացնելու զօրաւոր օժանդակ մը չէ. ինչպէս ըսինք, շատ ուրախ եմք որ Մայր եկեղեցւոյ թաղ. Խորհուրդը կըցած է այս պարագայն ըմբռնել և ըստ այնմ անոր դարման տանիլ. եթէ չիմք սխալիլ՝ ասկէ առաջ, Համբարձում էֆ. Կիւմիւշեան, շատ կարճ միջոցի մը համար նոյն եկեղեցւոյ Խորհրդոյն անդամ եւեղած ատեն, ինքն ևս այս գաղափարն ունեցած էր, բայց չէր յաջողած իւր պաշտօնակիցներն համոզել. հիմա կարծեմ ինքն ալ մեզ նման ուրախութեամբ սխալի ողջունէ իւր գաղափարին իրադործումը:

Այժմ վահանին միւս կողմն ալ դիտեմք. յայտնի է թէ մեր բոլոր բարեգործական հաստատութիւնք դրամի կը կարօտին. եկեղեցւոյ մէջ պնակ չըջապելը թէպէտ ֆրիստոսի կամքին հաւանակ է, սակայն եկեղեցին կանգուն և կեանքուն պահելու համար դրամն անհրաժեշտ է. չեմք կարող ըսել թէ մեր ժողովուրդը դրամ չը վճարեր. ո՞վ է որ այնչափ եկեղեցեաց, գաղութներու և այլ բարենպաստակ հաստատութեանց ծախքերը կը հոգայ. բայց բան մը կայ որ կարծեմ շատ ստոյգ է. այն թէ, մեր ժողովուրդը պէտք եղածին չափ պարտաճանաչ չէ. այսինքն ա՛յն ժամանակ միայն կուտայ՝ երբ ստէպ կամ

ստիպողաբար ուզես, երբ թախանձանօք կամ անուղղակի ազդեցութիւններով խնդրես. ինքնին չը մտածեր թէ, ինչպէս որ փողոցներու շինութեան, մաքրութեան կամ լուսաւորութեան համար, երկրին այլ և այլ հանրային օգտակար հաստատութեանց կամ վարչութեանց և կամ ձեռնարկութեանց համար իւրաքանչիւր անհատ պարտաւոր է իւրովսանն նիւթապէս օժանդակել, նոյնպէս ալ ամէն ոք պարտի իւր պատկանած հասարակութեան եկեղեցւոյն, գաղութին կամ այլ բարենպաստակ հաստատութեանն համար, իւր կարողութեան չափովն, կամաւոր նուէր մը վճարել. մենք տակաւին մինչև ցարդ այս գաղափարին կը ծառայեմք թէ պարտականութիւն մը յայնժամ միայն պարտականութիւն է՝ յորժամ անոր գանցաւորութիւնը պատիժ մը կ'ենթադրէ. իսկ երբ այդպիսի պատիժ մը գոյութիւն չունի՝ սրո՞ւ հոգ, ի՞նչ կընայ լինիլ եթէ չը գործադրեմք զայն. սխալ է այդ մտածումը և ամենամեծ սխալ մը. սա չափն ըսեմ որ երբ պատիժ կը լուրջ վախէն ներշնչեալ կը կատարէք ձեր պարտականութիւնը, բնաւ լաւ գործ մը, առաքինութիւն մը կատարած չէք լինիլ. զի մարդ ա՛յն ատեն միայն արժանիք կ'ունենայ՝ երբ բարեք գործելու կամ չը գործելու կատարեալ ազատութիւն վայելելով հանգերձ՝ բարեք գործելը կը նախընտրէ. այս ըսածս ճշմարիտ չէ՞ք գտներ. ենթադրեցէք թէ ծառայ մ'ունիք զոր ձեր դրամարկդին մօտ թողած էք, բայց հեռուէն 4-5 պահակ զինուորներ իւր վրայ կը հսկին. երբ այդ ծառայն բան մը չը գողնայ դրամարկդէն՝ մեծ առաքինութեան մը ապացոյցը սուսմ կը լինի, քանի որ արդէն իւր ձեռքը չէր գողութիւն ընել. բայց երբ ծառայը կը թողուս. միս մինակ սենեակ մը, ուր թերեւս գործողը վրայ հազարներով ոսկի կը գտնուի, և ո՛չ ոք կը հսկէ անոր վրայ, ու երբ ծառայը գողնալու դիւրութիւն վայելելով հանգերձ կը գողնանայ այդ մեղքը գործելէ, ահա ա՛յն ատեն է որ հաւատարիմ կը նկատուի և իւր ուղիղ ընթացքն արժէք մը կ'ունենայ. ճիշդ նոյնն է մեր պարտականութեանց գործադրութիւնը. կատարեմք մեր պարտքը, ո՛չ թէ վասն զի անոր զանցաւորութիւնը պատիժ մը կ'ենթադրէ, այլ վասն զի պէտք է որ կատարեմք:

Մայր եկեղեցւոյ թաղ. Խորհուրդը պնակի դրութիւնը ջնջելով՝ կոչում կ'ընէ ամէն թաղեցւոյ՝ որ իւրաքանչիւր ոք իւր եկեղեցական պարտականութիւնը կատարէ կամաւոր նուէրով մը. ահա՛ գեղեցիկ առիթ մը Գումգարունի թաղեցւոյ համար՝ իւրեանց բարեմասնութիւնները փայլեցունելու. ապագայն պիտի ցոյց տայ թէ, այդ թաղեցիք ո՞ր աստիճան տոգորուած են պարտակա-

նութեան զգացմամբ. պնակին մէջ դրամ ձգելը և կամաւոր նուէր տալը ճիշդ միևնոյն բաները չեն. ըստ իս՝ պնակ չըջապելով դրամ հաւաքելը՝ բռնի դրամ առնելու մօտ բան մ'է, և ասոր ալ ապացոյցը սա է թէ, երբ շրջապայտը տղայ մը կամ աննշան մէկն է, շատ անգամ անտես կ'առնենք, իսկ երբ խաբըք մէկն է, այն ատեն դրամ կը ձգեմք. Գումգարունցւոյ բուն պարտաճանաչութիւնը հի՛մա ուրեմն յայտնի պիտի լինի, և Մայր եկեղեցւոյ թաղ. Խորհուրդը ազգովին շնորհաւորութեան արժանի է, ո՛չ միայն անոր համար որ զեղծում մը կը բառնայ եկեղեցիէն, այլ նաև անոր համար որ պարտաճանաչութեան զգացումը կը զարգայնէ ժողովուրդին մէջ:

Կը յուսամք որ ամէն թաղ՝ Պոլսոյ առաջնակարգ մեծ թաղին սոյն նախանձելի օրինակին պիտի հետեւի. Արժանապատիւ քարոզիչ հարք լաւ գործ մը ըրած կը լինին՝ եկեղեցւոյ բեմէն քարոզելով ժողովուրդին՝ կամաւորնուէր տալու պարտաճանաչութեան զգացումն և ջանալով հետզհետէ բոլոր եկեղեցիներէն ջնջել պնակ շրջապայտը գատապարտելի սովորութիւնը:

ԼԵՒՈՆ ՄԿՐՏԻՑԵԱՆ

ՄԱՆՈՒԿ ԵՐԱԺԵՏՐ

Նոյնտնի ամենաստորին փողոցներէ միոյն վրայ գտնուող խոնարհ խցիկի մը մէջ, փոքրիկ Պետրոս, ի հօրէ Գաղղիացի որբ տղեկ մը, իւր հիւանդ մօրը սնարին քով նստած՝ եղանակ մը կը մրմնջէր. Տանը մէջ հաց չը կար, և ինքն ամբողջ օրը բերանը բան դրած չէր, այսու ամենայնիւ նա նստած՝ իւր եղանակը կը մրմնջէր, հոգին չվճատեցնելու համար. սակայն երբեմն ալ իւր միայնութեան և անօթութեան վրայ կը մտածէր և հազիւ կը կարողանար բռնել արտասուքը, քանզի զիտէր թէ բան մը առաւել շնորհակալ պիտի չընէր իւր խեղճ ցաւագար մայրը՝ ո՞րքան լաւ և անուշ նարինջ մը, զոր գտնելու համար աշխարհի վրայ չունէր սակայն տասը փարա:

Փոքրիկ երզը՝ զոր կ'երգէր, իւրն էր, իւր յօրինածը, եղանակովն ու բառերովը, քանզի հանճար մ'էր նա. Պատուհանէն դուրս տեսաւ մարդ մը որ նկատին կը փակեցնէր խոշոր դեղին դերբով մեծ ազգագիր մը, յորում կը ծանուցուէր՝ թէ այն գիշեր Տիկին Մելիպոլէն պիտի երգէր հատարակութեան «Ո՛հ, ո՛ւր էր թէ ես ալ կարենայի երթալ, խորհեցաւ պղտիկ ընել, և վայրկեան մը կանգ առնելէն յետոյ, երկու բռունցքը սեղմեց և աչերը յուսոյ նոր ճառագայթներ արձակեցին. Վաղելով փոքր սեղանի մը քով, իւր դեղին գանգուրները յարդարեց և գործէ մը աղտոտ թուղթ մը առնելով, նայուածք մը ձգեց իւր մօրը վրայ որ կը քնանար, և աճապարանօք տունէն դուրս ելաւ. . .

— Վարդ մէկն ի՞նչ կ'ստանայ՝ ըսիր, ըսաւ տիկինը իւր ծառային. արդէն հիւրերու շատութենէն կը նեղուիմ:

— Դեղին գանգուրներով շատ գեղեցիկ տղեկ մ'է, և կ'ըսէ թէ՝ եթէ անգամ մը ձեզ տեսնէ, վստահ է թէ պիտի չզղջաք, և ինք վայրկեան մը հազիւ պիտի գրազեցնէ զձեզ:

— Օն, ուրեմն թողէք որ դայ, ըսաւ գեղանի երգչուհին, ժպիտ ի շուրթն. երբէք տղայ մը չեմ կարող մերժել:

Փոքրիկն Պետրոս ներս մտաւ՝ գլխարկը թեւին տակ, ձեռքը դալարութեամբ սղտիկ թուղթ մը, և մեծ մարդու մը վարմունքով՝ որ տղու մը համար անսովոր էր, շիտակ տիկինը քով գնաց և խոնարհութիւն ընեց ըսաւ. « Զեյ տեսնելու եկայ, տիկին, քանզի մայրս խիստ հիւանդ է և մենք այնչափ աղքատ եմք որ կերակուր կամ գեղ զնեւու դրամ չունինք: Խորհեցայ որ եթէ ձեր խառնուր մէկ նուագահանգիստին մէջ իմ սղտիկ երգս երգէք, կրնայ պատահիլ որ հրատարակիչ մը սղտիկ գումարով մը զնէ և ես ալ կերակուր և գեղ առնեմ իմ մօրս »:

Չայս լսելով ոտքի ելաւ գեղանի կինը. խիստ բարձրահասակ և փառաւոր էր նա. առաւ սղտիկ գալարութեամբ թուղթը և թեթեւ կերպով եղանակը միմիջեց. — « Դո՛ւն յօրինեցիր դայ », հարցուց նմա, « դո՛ւն սղտիկ տղայ մը, և բաւե՞րն ալ: Կուգե՞ս արդեօք իմ նուագահանգէսիս գալ », հարցուց նա քանի մը բռնէ խորհելէն ետք:

— Ո՛հ, այո՛, ըսաւ տղան, աչերը երջանկութեան ճառագայթով մը շողալով, բայց չեմ կրնար մայրս առանձին թողուլ:

— Ես մարդ կը զրկեմ այս երեկոյ մօրդ հոգ տանելու և ահա՛ քեզ ոսկի մը, որով կրնաս կերակուր և գեղ գնել նմա: Առ նաև իմ տոմսակներէս մէկն ալ որոյ միջոցաւ թոյլտուութիւն պիտի լինի քեզ այս երեկոյ ինձ մօտ նստարանի մը վրայ դառնուելու:

Աւրախութենէն այլ յայլմէ եղած, Պետրոս զնաց քանի մը նարինջ և ուրիշ շատ մը բաներ առաւ և գանոնք հիւանդ մօրը տանելով, պատմեց արտասուելից աչօք իւր բարեբաղդութիւնը:

Երեկոյին երբ Պետրոս նուագահանգիստին սրահն ընդունուեցաւ, զգաց թէ երբէք իւր կենացը մէջ սոյնօրինակ մի փառաւոր տեղ մը չէր գտնուած. նուագածուութիւնը, բիւրաւոր լոյսերը, ազամանդից գեղեցիկութիւնը և նոցա ճառագայթարձակ շողողումն, մետաքսեայ կերպասուց խշուրտութիւնը, բոլոր ասոնք շլացուցին իւր միտքն ու աչերը:

Ուր ուրեմն եկաւ երգչուհին, և տղան նստած՝ նորա չգեղարարեալ գէմքը կը գիտէր անքթիթ: Եւ ի՞նչպէս կրնար հաւատալ թէ գոհարներու մէջ շողողացող վսեմաշուք բամբիւլ մը, զոր ամէն ոք, զողցես, կը պաշտէր, յիշուի իւր սղտիկ երգը պիտի երգէր: Շնչասպառ սպասեց: Նուագախումբը, բովանդակ նուագախումբը ողորձայն եղանակ մը նուագեց. Պետրոս կը ճանչէր այդ եղանակը և հազիւ կրնար արգիլել իւր ձեռները ուրախութեան ծափահարութենէ:

Եւ ո՛հ, ի՞նչպէս երգեց նա: Խիստ պարզ, կարի տխուր և սրտանմիկ էր երգն. Բազմաթիւ փայլուն աչեր նոսմացան արտասուքով, և ո՛չ այլ ինչ կը լսուէր հոն, բայց

եթէ այդ սղտիկ երգին սրտաշարժ բառերը . . . Ո՛հ, այո՛, խիստ սրտաշարժ:

Պետրոս տուն դարձաւ՝ կարծես օգին մէջ թռչելով, այլ ևս նա դրամն ի՞նչ պիտի ընէր, քանի որ բոլոր Եւրոպիոյ ամենամեծ երգչուհին իւր սղտիկ երգն երգած էր, և հազարներ իւր թշուառութեանը վրայ լացած էին:

Հետեւեալ օրը, Տիկին Մէլլարէնին՝ իրեն տուած մէկ այցելութիւնը զինքը բոլորովին արեւելեց: Իւր ձեռները նորա գեղին գանգուրներուն վրայ դրաւ տիկինը և հիւանդ կնոջ գառնալով ըսաւ. « Զեր սղտիկ տղան, տիկին, ձեզ բազմ մը բերաւ. այս առաւօտ Լօնտօնի առաջնակարգ հրատարակիչներէն մին հարիւր ոսկի առաջարկեց ինձ նորա փոքրիկ երգին համար, և ըսաւ որ վաճառուէն ծախուց համար որոշեալ գումարն հանելով, մնացած շահն ալ այս սղտիկ Պետրոսին հետ պիտի բաժնէ »:

Ազնուասիրտ տիկինը և խելձ կինը միաբերան լացին հեկեկանօք: Փոքրիկ Պետրոս որ միշտ կը յիշէր տիկինը, որոյ աչքը թշուառաց և տառապելոց վրայ է յարածամ, իւր մօրը սնարից քով ծնրադրեց և պարզ՝ այլ վսեմ աղօթք մը մրմնջեց, հայցելով Աստուծոյ օրհնութիւնը այն տիկնոջ, որ բարեհաճած էր իւրեանց թշուառութեանը վրայ գթութեամբ նայիլ:

Տղուն այս աղօթքին յիշատակն, ևս առաւել փափկասիրտ բրաւ գերգչուհին, և ինքն որ Անգլիոյ ազնուականութեան կուռքն էր եղած, այնմէտէ տառապելոց բարեբար մը դարձաւ:

Եւ իւր կանխահաս, այլ երջանիկ մահուան ատեն իւր մահձին սնարքը հսկող իւր բարձր յարգարող և անմուռաց սիրով իւր վերջին վայրկեաններուն ցաւերը թեթեւեցնող ունեցաւ այն մարդն, որ նախկին աւուրց փոքրիկ Պետրոսն էր, որ այժմ հարուստ, ուսեալ և ժամանակիս ամենէն տաղանդաւոր երգահանն է:

Հազար պատիւ այն մեծողի անձանց, որոնք իւրեանց բարձր կայքէն վար՝ այրեաց և սրտոց վրայ շնորհք ու բարեբարութիւն կը սփռեն:

Թարգ. Անգլիերէնէ ԵԻԳԻՆԷ Յ. ՊԱՇԷՅԱՆ

Շ Ա Ր

ՀԱՅ ԿԵՆՍԱԳՐԱԻԹԵԱՆՑ

ժ.Ա.

ՄԵԾ—ԱՊՐՕ՝ 21.1.ՊԻ

Ապրոյեան կամ Արրահամեան դերդաստանը՝ մեր ամենէն հին ազգատոհմերէն մէկն է:

Այս փառաւոր ու բազմաճիւղ ցեղին հին նահապետներն Վանանդայ և Շիրակայ կողմերէն գաղթած են ի Կարին, ուր մեծամեծ ծառայութիւններ մատուցած և բարձր դիրք ստացած են:

1521ին, իրենցմէ մին՝ Ալիիար Ամիրայն՝ իւր ընտանեօք Եւրոպական-Տաճկաստան փոխադրուած է, ու Պէլլիատի մէջ հաստատուած:

Այս Ալիիար Ամիրայի թուն է՝ Մեծն

Ապրօ (Արրահամ) չէլէպին, որ Կրէտէի Հիւսէին փաշային մտերիմն, ու ի պատմագրէն՝ արդարակորով, քաջայաղթ, մարդասէր և իմաստուն հռչակեալ Մեծ-Ապարքոս-Ասարապետ Բէօփրիւլի օղլու Ֆազըլ-Ահմէտ փաշային(1) սեղանաւորը, վաճառապետն ու խորհրդականն եղած է, ի շնորհս իւր արտակարգ տաղանդին ու հաւատարմութեան, որով և իւր անունն գովեստիւք յիշուած ու արձանագրուած է Օսմանեան փառապանծ պատմութեան մէջ: Ստացած է նաև Սուլթան Խալիլի մէջ՝ ի դնահատութիւն իւր մատուցած ծառայութեանց, առանձնաշնորհութեան հրովարտակ, որպէս զի Օսմանեան պետութեան բոլոր քաղաքացի մէջ ազատ ու անմաքս վաճառականութիւն ընէ և հարստանայ:

1804 Ապրիլ 20 թուականակիր պաշտօնագրէ մը կ'իմացուի թէ, Ապրօյեան գերդաստանն՝ 1688ին Ասիոյ վաճառաշահ Չմիւռնիա քաղաքը փոխադրուած, Գաղլիացոց Լուգովիկոս ԺԴ. Թագաւորէն ազնուականութեան հրովարտակ ընդունած է, ինչպէս նաև 1717 յունվ. 28ին ալ՝ Ռուսաց կայսր Մեծն Պետրոսէն պարգեւագիր մը, բոլոր կայսրութեանը մէջ ազատ վաճառականութիւն հաստատելու համար, ներածուած վաճառքներէն այն օրինօք տուրք վճարելով, ինչ օրինօք որ կը վճարեն Պարսից տէրութեան հպատակ Զուղայեցի Հայք: Այս տրտօնութիւնը կ'ստանայ Մեծն Պետրոսի յԱմադերտամ գտնուած պահուն, յատուկ աղբսագրով խնդրելով Ն. Վեհափառութենէն:

Ասոնցմէ զատ ուրիշ տոհմային մանրամասնութիւններ ևս կը պարունակէ յիշեալ պաշտօնագիր, որոյ ներքև ստորագրած են Չմիւռնիոյ նոյն ժամանակի երեւելի ազգայինք: Պօլիս ևս զրկուած է այդ պաշտօնագիր, զոր և վաւերացուցած են Միսթիք Յովհաննէս-Պատրիարքը, մայրաքաղաքս գտնուող բոլոր եպիսկոպոսք, վարդապետք և քահանայք, ժամանակակից Ամիրայք, ինչպէս նաև Գաղլիոյ և Ռուսիոյ և ուրիշ ազգաց հիւպատոսք ու ներկայացուցիչք:

Ռուսաց կայսրէն տրուած հրովարտակին մէջ յիշուած են Պետրոս-Ապրօն, և երկու եղբարքը՝ Արրահամ և Ստեփան Ապրօ, իբրև բնակիչք Չմիւռնիոյ, որոնք մեծ վաճառականութեամբ կ'ղբաղին եղեր ի Հնդկաստան, ի Պարսկաստան, ի Տաճկաստան, ի Հոլանտա, և այլ յԵւրոպական քաղաքներ, ինչպէս ժամանակին մանրամասնօրէն հրատարակուած է ի փարիզ Այվազովսքի Գաբրիէլ եպիսկոպոսին ի լոյս ընծայած պատկերազարդ գրական հանգիստին մէջ:

Ապրօյեանք մեծ առևտուր ունին եղեր մանաւորապէս մետաքսի և Պարսկաստանի այլ և այլ բերքերու վրայ:

Գողցես Մեծ Ապրօ-Չէլէպին համար պատրաստուած է՝ Ս. Պատարագի ատեն սարկաւազաց կողմանէ յիշուած Գոհոքիւն եւ փառաբանութիւն քարոզին վերջերք՝ « Եւ շինողաց սրբոյ եկեղեցոյս » մաղթանքը, և կամ հանգստեան ժամերգութեան փառքքեզ Տէր Աստուած վերջին բարեմաղթանքին

(1) 1676ին ի Պուրկազ մեռած է 42 տարեկան հասակին մէջ՝ յետ հնգետասանամեայ արդիւնաւոր պաշտօնավարութեան:

մէջ՝ « Ողորմեա՛ զեկեղեցի շինողաց, երախտաւորաց », և այլն, պարբերութիւնը:

Գերազնիւ և գովելի անձնաւորութիւն մը եղած է մեծանուն Չէլէպին, ո՛չ միայն իւր աշխարհաշէն խորհուրդներովն ու գիւլանադիտական գրութիւններովն, այլ և իւր մարդասիրական ու եղական բարիքներովն զորս սիրած է ամէն տեղ՝ անխափ օտարազգեաց իսկ:

Ո՛ւր որ գացած է Նորին Ազնուախայլութիւնը, գնած կամ շինած է տաճարներ, կանգնեցուցած է անկեղծներ:

Բազմագումար նուէրներ բաշխած է անթիւ կարօտելոց: Հայազգի անտէր անտէրունջ որբեր ու աղջիկներ ամուսնացուցած, և տունց այրերը գործի դրած, մէկ խօսքով, այլ և այլ ձեւերու տակ՝ առհասարակ ընդհանուրին ծառայած ու օգնած է:

Ապրօ-Չէլէպին ձեռնարկած սիրալի գործոց թուումն մասանցն ընել, կը խոստովանիմ, կարողութենէս վեր, չափ վեր է: Բայց կրնամ համարձակապէս հաւատալ թէ՛ Ապրօ-Չէլէպին, ուր որ ստքը կոխած է, հոն անմեռ յիշատակ մը թողած է, որ ցարդ կանգուն կ'երևի՝ շուրջ 180 տարիներու հոլովմանց հանգէպ:

Սիլիվրի Ս. Գէորգ եկեղեցւոյն տեղն, ու տաճարին շինութեան արտօնութիւնն, որ իւր ժամանակին մեծ աշխատութեամբ ու զոհողութիւններով ձեռք բերուած է, որպէս և տաճարին կառուցումը, Ապրօ-Չէլէպին կը պարտի Ազգը:

Մահալըճի Ս. Աստուածածնայ եկեղեցին, որ մօզայիքներով ընդլեւզուեալ է, մեծն Ապրօյի բարեպաշտութեան ու բարեգործութեան անմահ կոթողներէն է:

Ամուրեքտամի եկեղեցւոյ շինութիւնն ալ Ապրօ-Չէլէպին կը վերագրուի՝ որ և ի Պէլիւրտ՝ հաստատած ու թողած է Ազգին՝ Հայկական մատուռ մը (այժմ՝ փակուած), զորմէ կը գրէր վաղազրաւ Եղիազար Մուրատեանց՝ իւր Պարսկական ճամբանքի մէջ:

Լիվոնոյի Հայ եկեղեցին, — ո՛ւր մէկ Հայ տուն մնացած է կ'ըսեն այժմ — և Սօֆիայի եկեղեցին՝ Ապրօ-Չէլէպին շինել տուածներն են, որ և գնած է նոյն տեղեաց գերեզմանատեղիներն, ինչպէս նաև Անդրիանուպոլսոյ Հայոց գերեզմանատունն, ո՛ւր թաղուած է մեծ բարերարին մարմինն:

Ֆիլիպի Ս. Գէորգ եկեղեցին ևս Ապրօ-Չէլէպին գնած է Յոյներէն և հիմնական նորոգութեամբ հայկական ոճոյ վերածել տուած է 1669—1670ին:

Գանք այժմ կարեւորին, այսինքն Կրէտէի Ս. Կարապետ եկեղեցւոյն և նորա հարստութեանց:

(Շարունակելի)

Ա. Յ. ԱՅՂԱՅԱՆ

ՀԱՐՄԱՆԻՔ

Տարիներէ ի վեր Թուրքերէն և Հայերէն ընտիր ընտիր գրեանց հրատարակութեամբ հանրածանօթ եղող « Ասքը » գրատան տէր, Գայսերեան Գրիգոր էֆէնտի մամուլութեան հանգէսն ընդ Օր. Կիւլիւզարի, դուստր Նշանաւոր վաճառական Տիւրիզեան Սարգիս աղայի, տեղի ունեցաւ կիրակի օր ի Կէտիկ-Բաշա:

ՄԵՐԻԿ

Անտառին խորն մատուռ մը կայ Տերեալից եւ ամալի, Հոգ Տիրամօր դէմքին վերայ Աղօտ կանքեղ մը կր նայի:

Հեռաստանէն ամպ մը կու գար Սեւ ու փրփրաւ եւ կը վարէր Չայն բուռն մրրիկ իբր երիւար Սուրհանդակի մը գուժաբեր:

Անա հասաւ եւ անտառին Արմալեց բօրն իր անառոյ. Չորս դին գարրոյց ողբ մոլեցին եւ կը հեծեն ծառերն բոլոր:

Փարթիկ մատրան մէջ եւ փախայ Սիրտս ու հոգիս խռովայոյց. Ու Տիրամօր դէմքին վերայ Շիշաւ կանքեղն աղօտայոյս:

ՎԱՅՐԱՄ՝ ՍՎԱՃԵԱՆ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ֆրանսայի նոր նախարարութիւնը կազմեց Պ. Բլաօ, նախկին արտաքին գործոց նախարարը, և Արդարութեան գործոց նախարար եղաւ Պ. Պուրֆուա, նախկին նախարար Հանրային Կրթութեան: Վերջին շարժումն Նիւմարից նախարար Պ. Ռուվիէ ևս ամբաստանուելով թէ, ի հաշիւ Բանամայի ընկերութեան դրամ առած է Պ. աը Ռէյնալէն, հրաժարեցաւ և իրեն յաջորդեց Պ. Ռիւրար: Պ. աը Ռէյնալէն թուեաւորուած լինելը դիտողներէն հաստատուեցաւ, Բանամայի ընկերութեան վարչք, մի քանի նախկին նախարարք և քանի մը երեսփոխանք ձերբակալուած են և ի մօտոյ պիտի դատուին:

— Ափրիկէի խորերը երկու տարիէ ի վեր չընդ երկրախոյզ Մօնթէյլ գնդապետն այս օրերս Տրիպոլիս հասեր է:

— Ռուսիոյ պատերազմական գործոց նախարարը Չարէն հրաման ստացեր է՝ եւրոպական Ռուսիոյ արեւմտեան սահմանը ի հարկին զօրք համախմբելու համար պէտք եղած պատրաստութիւններն այժմէն տեսնել: Միւս կողմէն՝ Գերմանիա ևս իւր զօրքն աւելցնելու և ու է պատահականութեան առջեւ պատրաստ գտնուելու հոգ կը տանի:

— Գերմանիոյ մէջ Ահլվարթ անուն հակահրէական մը տետրակ մը հրատարակելով յայտնած է թէ, Լէվէ հրեայ զինագործարանին շինած հրացանները շատ դէշ տեսակէ են և թէ կառավարութիւնը չարաչար կը խաբուի: Ահլվարթ ձերբակալուելով դատուեցաւ և 6 ամսուան բանտարկութեան դատապարտուեցաւ, բայց նոյն շարժումն իսկ ընտրողական շրջանակէ մը երեսփոխան ընտրուելով, իւր դատապարտութիւնն յետաձգուեցաւ:

— Լոնտոնի սակերջաց ընկերութիւնը 25 հազար ոսկի նուիրեր է՝ աղքատ գործաւորաց բնակարան շինուելու համար:

— Ափրիկէի մէջ Բարեյուսոյ գլուխէն մինչև Նգիպոս 3000 քիլօմէթր երկարութեամբ հեռագրաթիւ մը շինուելու համար՝

400.000 ոսկի դրամագլխով ընկերութիւն մը կազմուեր է Լոնտոնի մէջ:

— Էմին փաշա Ափրիկէի խորերը մեռեր է Կ'ըսուի:

— Բարիգու մէջ Լուսքինա անուն լըրտես մը ձերբակալուեցաւ և իւր քովէն գտնուեցան բազմաթիւ զինուորական կարեւորագոյն յատակաձեւեր ու ծրագրեր:

— Պ. Կլատսքոն Լիվրուլ քաղաքին պատուոյ քաղաքացի անուանեցաւ և անձամբ գնաց ընդունիլ այդ պատուոյն վերաբերեալ վկայագրերը:

— 3000000 —

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԿՍՏՆԵՐՈՒՄՆ ՇՆՈՐՀԻ

Ուրախութեամբ և ջերմապէս շնորհաւորելով կը ծանուցանեմք թէ, Վեհ. Սուլթանը գնահատելով Կայսերական Դիւանատան թարգմանիչ և Տարգմական Տեսչութեան գլխաւոր պաշտօնատարներէն Ազն. Պօղոս էֆ. Պառնասեանի, Հայ լրագրաց Տեսուչ Ազն. Յակոբ էֆ. Տիւրիթեանի և նոյն Տեսչութեան դիւանին երկրորդ Դեր-Տնօրէն Ազն. Բէշատ պէյի մատուցած բարեւոք ծառայութիւնները, բարեհաճած է շնորհել՝ առաջնոյն Իւլայի Բ., իսկ երկրորդին և երրորդին Սանիյէ Միլիթ-մայիլի աստիճանները:

Պառնասեան էֆէնտի, քաջ լեզուագէտ, ծանօթ է ոչ միայն իրրեւ պետական պաշտօնատար, այլ և իրրեւ վարժ հրապարակագիր, գնահատ. լեզուներով բազմաթիւ հմուտ յօդուածներ հրատարակած ունենալով տեղական մամուլն մէջ: Տիւրիթեան էֆէնտի՝ պետութեան բազմաժանր և փորձառու վարչմի պաշտօնատարներէն է և միշտ օգտակարապէս վարած է իրեն յանձնուած բազմազան պաշտօնները: Բէշատ պէյ ևս Տարգմ. Տեսչութեան լեզուագէտ և հմուտ պաշտօնեայներէն մին է և նոյնպէս աւելի բարձր կոչումներու արժանի:

Նոյն տեսչութեան դիւանի քարտուղարներէն Քեաղիմ էֆէնտի և Հիւսի պէյ ասացան Բապիայի աստիճան:

Պաշտօնաբաղխութիւնք. — Բօսթօլի Օսմ. հիւպատոս Էսաթ պէյ՝ Թիֆլիսի Օսմ. հիւպատոս, Ֆէյզի պէյ՝ Բօսթօլի Օսմ. հիւպատոս, Սարգիս էֆէնտի՝ Պարսի և Լօդիկէնի (Անթիպարի և Տուլիսի) հիւպատոս, Կապանի երկրական պաշտօնեայ Ֆէյզի էֆ. Ակնայ երկրական պաշտօնեայ, Աթէնքի Օսմ. նախորդ դեսպան Ղալիպ պէյ՝ Թէհրանի Օսմ. դեսպան անուանեցան:

Աստիճանք. — Սանիյէ Միլիթ-մայիլի աստիճան՝ Տիարպէրի կուսակալութեան դիւանապետ Զիւլֆիկար էֆէնտի, Բապիայի աստիճան՝ Ատանայի հեռագրական ու թղթ-թատարական տնօրէն Ալի Բիլա էֆէնտի, Միլիթ-մայիլի աստիճան (Փաշա)՝ Տօք. Դարբիէլ պէյ Աւեսանի:

Պատուանշանք. — Ն. Կարգի Մէճիլիէ պատուանշան՝ Երուսաղեմոյ թաղապետական հիւանդանոցին բժիշկ Հատան պէյի:

— Յունաց պատրիարքարանը, յառաջիկայ Մենդեան տօնին առթիւ, թեթեւ յանգանքներու համար բանտարկեալ անձանց

առժամանակեայ կերպիւ արձակուիլը խընդ-
րած է կառավարութիւնէն :

— Շրտքաւ երկաթուղի մը շինելու ար-
տօնութիւն խնդրուած է :

— Պետրոսէն ի Դամասկոս շոգեշարժ թը-
րամուէյի մը շինութիւնն սկսած է :

— Չմիւռնիոյ մէջ գրամանենդերու խումբ
մը ձերբակալուած է :

— Թաւաղիյի արժէթուղթք 1308 տար-
ւոյ փետրվարի վերջ պիտի դադրին կառա-
վարութեան կողմանէ արուեսէ և ընդուն-
ուելէ :

— Կայս. քանկարանի մէջ մատենադա-
րան մը հաստատուած է որ կը սկսուինակէ
1000ի չափ հնախօսական ու գիտական
գրքեր :

— Արեւմտի գեղակերտ մէկ արձանը
գտնուեր է ի Բիսոս, արտ մը փորուելու
պահուին :

— Կայս. պալատան քիմիագէտ Պօնկօփ-
քի պէյ պիտի երթայ քննել Տրապիզոնի ու
չըջակայից սուղջական վիճակը :

— Վսեմ. Նուար փաշա եւրոպայէն Ա-
ղեքսանդրիա վերադարձեր է կ'ըսուի :

— Արեւելեան երկարուղեաց վերջին վի-
ճակահանութեան 60.000 ֆրանք պարգեւը
չահեր է Պոլսոյ Ապահովութեան անտուկի
Տնօրէնը :

— Լիւմօնստ կաղեօգներու տեղական
պատրաստութեան մէջ փնտաւար նիւթե-
րու գործածութիւնն հաստատուած է :

— Նշան էֆ. Գալֆան և Մամիկոն-
եան էֆէնիք, Մօնրէլիէի երկրադործա-
կան վարժարանէն վիսյեալ հոգադէտք, ի
Սելանիկ ղնացին, առաջինը տեղւոյն կայ-
սերական երկրադործական վարժարանին
մէջ երկրադործական դասեր աւանդելու
պաշտօնով, և երկրորդը՝ իրրեւ տեսուչ մաս-
նաւոր աղարակի մը :

— Ամասիոյ ընդհանուր դատարանի օգ-
նական Թահսին էֆէնիքի դատի պիտի են-
թարկուի՝ օրինաց Զախառակոյ ընթացից
մէջ գտնուած լինելուն համար :

— Տասանորդ տրոց վարձակալութիւնն
խստիւ արգելուած է Կառավարական պաշ-
տօնէից համար :

— Գըր-Շէֆիլի կառավարութիւնն այ-
սուհետեւ կ'ընեալ կանգաւորներ պիտի զետե-
ղէ տեղական այն կապերաներու վրայ որք
առանց խարդախութեան պատրաստուած
են :

ԱՐԺԷՔ ԳՐԱՄՈՅ

Օսմ. լիբան 100 շըշ.էն

Մէճիսիյէ	108	Վեցնոց	100
Քառորդ մէճիս	107 20	Բուսիոյ Բօլ	90 10
Մանր մէճիս	103 20	Նարօլէոն	88
Մէթալիք	96	Գրիմից	51 20
Հինգնոց	100	Անգլ. լիբան	110 10

Մանէթ թղթադրամ 9 10

Գօնտիլիսէ	23 27	Բուս. երկ. բաժին	88 50
Թահիլի. Օսմ.	82 10	Թահիլիյէ	20 20

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՓ «ԾԱՂԻԿ»Ի

- Վ. Վ. յեօղլատ. — Պարտիք 20 շըշ.:
- Ա. Զ. յեդեսիս. — Ձեր մայիս 16ի նամակն ստա-
ցանք, իսկ Ձեր յունվ. 1ի, յունվ. 22ի և մարտ 6ի
նամակները չեմք ստացած: — Կարելի է:
- Գ. Փ. յեօղլատ. — Ստացանք:
- Մ. Մ. 'ի փօքշան. — Բուրաստան Մանկանցքը չը
հրատարակուիւր այժմ, և նոյն ծրագրով հրատարակ-
ուող ուրիշ թերթ ալ չը կայ: Ձեր հաղորդածն հրա-
տարակած եմք արդէն:
- Վ. Ի. 'ի Բաբերդ. — Այդ գինով չեմք կարող
ղրկել:

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ա. Զ. Գ. Ա. Գ. Ի. Բ

ՏՊԱԳՐԱԿԱՆ ՏԵՍՉՈՒԹԵԱՆ

Ծաղիկ լըպդին օրինաց հակառակ դոր-
ծելու համարձակած լինելով, կը ծանոնցուի
իրեն թէ, խստիւ պիտի պատժուի՝ եթէ
երբէք կրկնելու լինի իւր սոյն ընթացքը:
Նոյնմբեր 29

Ի. ԶՄԻՍԵՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

Գրած եմք արդէն որ ի Ս. Էջմիածին՝
միաբանաց համար նոր կառուցուած շէնքին
կամարը չիւր և ճարտարապետ Շտերն, հա-
զարաւոր բուրլիններ ծախուել տալէ յետոյ,
հեռացեր էր վանքէն: Սինօքն այժմ մաս-
դիր է եղեր դատ բանալ Պ. ճարտարապե-
տին դէմ:

— Նոր-Դարի մէջ կը կարգամք. «Թիֆ-
լիսի հրապարակում մթերքների վրայ հսկող
պաշտօնեայն ճեմարանի ուսուցիչ նշանակ-
ուելով, մինչև օրս իւր ամբողջ ընտանիքով
Ղաղարապատումն (վանքի հիւրատունը) է
ապրում վանքի հաշուով. ի հարկէ ուսուց-
չութեան ռոճիկն էլ առանձին է:

— Նոյ. 5ին Վաղարշապատի եկեղեցւոյն
մէջ՝ Պաթումի համար քահանայական կո-
չումն ստացեր է Արիստակէս եպիս. Սեդ-
րակեանի մօրաքրօջ որդի Յովսէփ Տէր-Պետ-
րոսեան: Ձեռնադրոյն է Արիստակէս եպիս-
կոպոս Սեդրակեան:

— Շուշեցի Պ. Ներսէս Աթաբէկեան Ս.
Էջմիածնայ հոգերուն կից կալուածք ունի:
Գիւղացիներէն շատերուն վկայութեամբ,
վանքի հոգերէն բաւական տեղ միացուեր է
Աթաբէկեանի հոգերուն: Նոր-Դար կը դի-
տէ՝ «Այս մասին բողոք չկայ կալուածատի-
րոջ դէմ. երեւի Ս. Էջմիածնայ այժմեան
միաբաններն իրրեւ անփորձ չգիտեն հոգերի
սահմանները:»

— Նոր-Դարի մէջ կը կարգամք. «Գեր.
Սեդրակեան Սրբազանն Ամեն. Տեղապահի
քարտուղարի՝ Նիկրեմ արեգայի հետ ուղե-
ւորուել է Հին-Նախիջևանի կողմերը, մի
քանի վանքերին այցելութեան. այն տեղից
Նիկրեմ արեգան գնալու է Թաւրիզ՝ հան-
գուցեալ Ստեփաննոս Նախկոպոսի գոյքը
բերելու: Թաւրիզի հասարակութիւնը նոյն-
պէս կը ցուցակադրէ անշուշտ իւր հան-
գուցեալ առաջնորդի թողած գոյքը:»

Նոր-Դարի մէջ կը կարգամք նաև. «Ե-
րեւանի փրատարան Վասիլ Նղիազարեանն
այժմս մշտական յարաբերութեան մէջ է Ս.

Էջմիածնայ հետ. սուրհանդակները թղթե-
րով գնում գալիս են. նոր պաշտօն է ստա-
ցել Պ. փրատարանը:

— Կէտիկ-Բաշայի Թաղ. Խորհուրդը՝ Թա-
ղային տուրք գանձելու համար հրահանգ
խնդրած է Պատրիարքարանէն, որ այս առ-
թիւ որոշած է քննել նոյն Խորհուրդոյն վեր-
ջին երեք տարւոյ հաշիւներն: Քննիչ մար-
մինն անշուշտ մասնաւոր ուշադրութիւն
պիտի դարձնէ ծանրագին շուրջաւի մը
պատրաստութեան համար չուայլօրէն ծախ-
սուած կլորիկ խոշոր գումարին, որուն
պատճառաւ Թաղային անտուկը պարտքի
տակ ինկած է կ'ըսուի, և վճարուելու ան-
կարելիութեան մատնուած են ուսուցչաց
ոմանց ամսականք:

— Սելանիկի նախորդ Պատր. Փոխանորդ
Արժ. Տ. Արսէն Աւագ քահանայ Խաջոյեան
Պէյքօզի եկեղեցւոյն քահանայ կարգուած
է՝ տեղացւոց յատուկ խնդրանք:

— Պանտրմայի Առաջնորդ Գեր. Տիմո-
թէոս եպիս. Սափրիչեան հրաժարելով մայ-
րաքաղաքս եկած է: — Պանտրմա գնաց՝
Պատր. Փոխանորդի պաշտօնով՝ Արժ. Յով-
սէփ Ծ. վարդ. Այվազեան:

— Արսլանպէկի հրկիզեալ եկեղեցւոյ վե-
րաշինութեան խնդրոյն համար մայրաքա-
ղաքս եկած է տեղւոյն ուսուցիչը Խաչիկ է-
ֆէնտի Թորոսեան:

— Վանայ Պատր. Փոխանորդ անուանե-
ցաւ Արժէշի փոխ-առաջնորդ Տ. Սահակ
վարդապետ:

— Խառն ժողովը չընդունեց Կեսարիոյ
Ս. Կարապետ վանուց միաբանութեան ան-
դամներէն Արժ. Տ. Գրիգոր վարդ. Առա-
քեւեանի հրաժարականը՝ Նւգոկիոյ և Ամա-
սիոյ վիճակաց Պատր. փոխանորդի պաշտօ-
նէն:

— Ուսուցչի վկայական ստացան Նշան
Թորոսեան և Յակօր Վարդապետեան է-
ֆէնտիք:

— Պատրիարքարանը սկսած է զրաղիլ
կրէտէի Ս. Կարապետ եկեղեցւոյն և կալ-
ուածոց խնդրով:

— Նոր-Նախիջևանցի Միքայէլ աղա
Քարաոսուլեան, հարաւային Ռուսիոյ Նկա-
տերինօտար քաղաքին մէջ մեռնելով, իւր
կտակաւ ի մէջ այլոց կը թողու նաև 1000
րուբլի Ս. Նրուսապէմի վանուց, ինչպէս և
կալուածքի մը տարեկան եկամուտին չոր-
րորդ մասը՝ գաւառական դպրոցներու:

— Ինչպէս կը յիշեն մեր ընթերցողք, ի
Թիֆլիզ, դատի մը առթիւ, ոմն Պ. Գրի-
գոր Իզմիրեանց, օրինական երդումը ռու-
սաց լեզուով ընել չուզելուն համար տու-
գանքի դատապարտուած և այս վճռոյ դէմ
բողոքած էր Վճռաքնիչ դատարանին: Այս
դատարան նոյ. 27ին զբաղելով այս խընդ-
րով, անհետեւանք թողուցեր է Պ. Գ. Իզ-
միրեանցի բողոքը: Պ. Իզմիրեանց իւր բո-
ղոքը պիտի զրկէ եղեր Բեդրսապուրի:

— Քաղաքական ժողովը՝ ազգային վա-
զըններու կալուածական առուծախի գոր-
ծողութեանց վրայ հսկելու համար խնամա-
կալութիւն մը կազմեց, անփոփոխ պահելով
այն կարգադրութիւններն որք յառաջա-

գոյն յատուկ կանոնադրով սահմանուած էին: Խնամակալութեան անդամներն են Անտոն Հաճեան, Միհրան Սեթեան, Յարութիւն Նորատունկեան և Տիգրան Բարազմեան էֆէնտիք:

— Ուսուցչի վկայական ստացաւ Գէորգ էֆ. Խաչէկեան, և ուսուցչուհւոյ վկայական՝ Օր. Լուիզա Նրէցեան:

— Տնտեսական խորհուրդն զբաղեցաւ վերջերս Ակնայ Ապուշէ/ս գիւղի եկեղեցական կալուածներու և կտակային խնդիրներով:

— Տիրացու Գրիգոր Փափազեան՝ Քէմալի վարի Բագարիճ գիւղին վրայ քահանայ պիտի ձեռնադրուի:

— Վարադայ վանուց Փոխ-Վանուհայր Տ. Մեսրոբ վարդ. Մոկացեան նոյ. 18ին հանգեաւ ի Տէր, Ս. Երուսաղէմայ վանուց մէջ ուր ուխտի գնացած էր վերջերս: Հանգուցեալը 58 տարեկան էր և 30 տարիէ ի վեր հոգեւոր պաշտօններ կը վարէր ի գաւառս:

— Ս. Երուսաղէմայ միաբան Տ. Զաքարիա վարդ. Նղիայեան, որ իւր հիւանդութիւնը դարմանելու համար մայրաքաղաքս եկած էր, դեկտ. 6ին Ազդ. Հիւանդանոցին մէջ յանկարծամահ եղաւ, ճաշած միջոցին: Օծման արարողութիւնը կատարեց Ս. Երուսաղէմայ Պատր. Փոխանորդ Գեր. Տ. Սիմէօն Արքեպիս. Սէֆէրեան:

— Պ. Աստուածատուր Խաչատրեան, որ իւր ուսումն առած է Լճմիածնայ Գէորգեան ճեմարանի մէջ և քանի մը տարիէ ի վեր ուսուցիչ էր Կարնոյ Սանասարեան վարժարանին մէջ, Գերմանիա գացեր է իւր ուսումը կատարելագործելու համար:

— Պ. Կորիւն Մկրտիչեան, Մշեցի, որ Գէորգեան ճեմարանէն 1886ին շրջանաւորտ լինելէ յետոյ՝ հայ լեզուի ուսուցիչ էր Սանասարեան վարժարանի մէջ, վերջին զոհերէն մին եղեր է Կարնոյ մէջ տիրող հնտախտին: Հանգուցեալը օժտուած է եղեր բանաստեղծական շնորհքով և թողեր է զանազան գրուածքներ, բոլորն ալ անտիպ: Պատրաստած է եղեր նաև հայերէն լեզուի դասագիրք զոր մասգիր է եղեր հրատարակել:

— Ամերիկեան «Նիու-Եօրք Հէրալտ» թերթի Թաւրէզի թղթակիցը, Պարսկաստանի Հոյոց Առաջնորդ Ստեփաննոս Մխիթարեան եպիսկոպոսի մահը հաղորդելու առթիւ, գրեր է. «Մեր զօրաւոր թշնամին մեռաւ»: Նոր-Դար կը դիտէ. «Իրաւունք է ունեցել թղթակիցն այսպէս գրելու, որովհետև զօրաւոր արգելք է եղել հանգուցեալը՝ հաւատորմների գործունէութեան դէմ»:

— ԿՏԱԿ. — Ի Բեդրասպուրի 85 տարեկան վախճաներ է տիկին Մարիամ Կաղաչքեան՝ որ 40 տարիէ ի վեր կը բնակէր իւր քեռորդուոյն՝ Պ. Կարապետ Նզեանի մօտ: Հանգուցեալն իւր հարստութեան մեծագոյն մասը, 10.000 ռուբլիէն աւելի, կտակեր է Կարնոյ Սանասարեան վարժարանին:

— Վանայ Կարճկան գիւղի համար քահանայ պիտի ձեռնադրուի Պ. Դաւիթ Աւետիսեան:

— Պալքէսէրի և Պանտըրմայի վիճակին Պատրիարքական Փոխանորդ կարգեցաւ Տ. Յովսէփ վարդ. Այվազեան:

ԼՈՒԾՈՒՄԸ 1^Ի ՀԱՆԵԼՈՒԿԻ

« 4 Կատու »

Առաջին անգամ լուծողն եղաւ Պ. Աբշակ Մուրատեան, որ և կ'ստանայ խոստացեալ վեցամեայ «Ծաղիկ»ը:

Ճիշդ լուծեցին նաև՝

Լեւոն Մկրտիչեան, Մելիք Պէյիքճեան, Մելքոն Տէօբճեան, Յովսէփ Լիքսէրճեան, Տիգրան Սալբեան, Արսէն Գ. Մարկոսեան, Օ. Սրբուհանեան, Ար. Յ. Յինճանճեան, Յ. Տէր Յակոբեան, Երուանդ Գ. Էպէեան, Գրիգոր Ս. Գարբիէլեան, Յ. Արեւեան, Գրիգոր Սարբեան, Ա. Թորգոմեան, Շարամ Գաղանճեան, Սիմէօն Չէօմէքճեան, Ղազարոս Թափաճեան, Հրանտ Համամճեան, Հրանտ Սուրէնեան, Պողոս Աւագյաճեան, Գամբ Սուրենեան, Լրագրավաճառ Գալուստ Տէր Յակոբեան, Ա. Եան Այնէլեան, Յարութիւն Հարաճեան, Արամ Կիւմիւշճեան, Յ. Մ. Պասմաճեան, Օնիկ Արփենեան, Օնիկ Ափիսողոմ, Գասպար Գարբիէլեան, Պ. Կիւլիւստանեան, Թէոփիկ, Գաբրիէլ Տիկնանց ասնուհի Յուլիանէ Սարգսեան, Պէրպէրեան վարժարանի աշակերտ Թորգոմ Պապաեան, Մայր վարժարանի աշակերտ Յարութիւն Զարիֆեան, Մէլառուճեան վարժարանի աշակերտուհի Օր. Նէվիլիան Չըպուքճեան, Ս. Ա. Մ., Մանուկ Թորոմանեան, Համբարձում Զարգարեան: — Զմիւռնիայէն՝ Սեփոն Յ. Սարգսեան և Եսայի Հայրապետեան:

2^Ի ՀԱՆԵԼՈՒԿ

Յովհ. էֆ. Աղնաւորեան Ծաղիկի ընթերցողաց կ'առաջարկէ հետեւեալ հանելուկը, խոստանալով առաջին լուծողին՝ երէ «Ծաղիկ»ի բաժանուիլ և՝ նուիրել թրքերէնէ հայերէն բառագիրք մը:

Ուրիշ ճիշդ լուծողներու միայն անունները պիտի հրատարակուին:

24 տակառ ունինք որոց ութը գինով ամբողջապէս լեցուն, ութը՝ կէս լեցուն, և ութն ալ պարագէն: Երեք հոգւոյ մէջ այնպէս պէտք է բաժնել զանոնք, որ իւրաքանչիւրին առած գինին և տակառները հաւասար ըլլան:

Նամակները կ'ընդունուին երկուշաբթի առաւօտէն մինչև հինգշաբթի ժամ 8:

ԾԱՂԻԿԻ ԳՐԱՍԵՆԵԿԻՆ ՄԷՋ ԿԸ ԾԱԽՈՒԻՆ

ՄԻՐԱԹ-ԻԻԼ-ԻՊԼԻ. — Ընդհ. ազգաց պատմութիւն է այս ընդարձակ և պատկառելի հեղինակութիւնը: Հեղինակը, հռչակաւոր պատմագէտ: Տխարայէրցի Սայրա փաշա, իւր այս գլուխ գործոցը գրած է այնպիսի անկողմնակալ ոճով մը, որու նմանն գրածուար է գտնել Եւրոպացի շատ մը պատմագիրաց գրեանց մէջ: Ինն ստուար հատորներէ կը բաղկանայ, լեզուն պարզ և գիւրահասկանալի է: Գինը 90 դր:

ԹԱԼԻՄԻ ՔԻԹԱՊԷԹ վէ ՄԻԻՔԷՄՄԷԼ ԻՆՇԱ. — Նշանաւոր գրողէտ Ռէշատ պէյի այս ընտիր գործը գրուած է լոյսբոլլին նոր ոճով, և ուրիշ կարգ մը «ինչաններու» մէջ գտնուած հին և այլ ևս անգործածական ոճերու փոխարէն՝ կը պարունակէ պաշտօնական և ոչ-պաշտօնական ամէն տեսակ գրութիւններ, շնորհաստրական, միլիթարական, յանձնարարական, առևտրական և ընտանեկան նամակներ, այլևայլ պաշտօնատանց տրուած աղերսագրեր, դաշնագրեր, պարտամուհակներ, ևայլն: Կը պարունակէ նաև նշանաւոր գրագիրաց ընտիր գրուածներէն մէկ մէկ նմոյշ: 12 դր:

ՕՍՄԱՆԼԻ ԹԱՐԻԽԻ. — Գործ նոյն հեղինակին. պարզ ոճով կը պատմէ Օսմանեան մեծագոր կայսերաց կեանքն ու գործերը: Չարգարուած է իւրաքանչիւր կայսեր կենդանագրով: Գին 5 դահեկան:

ՄԷՃՄՈՒՍՅԻ ԹԱՊԻՐԱԹ ԲԷՄՄԻՅԷ. — Կառավարական ամէն կարգի պաշտօններու գաղղիներէն և թուրքերէն համապատասխան անունները պարունակող կարեւոր գործ մ'է: 2 դր:

ԱԽԼԷՄԻ ՄԻԻՏԷՐԻՍԻ. — Կրնայ ծառայել իբրեւ ընթերցանութեան դասագիրք: Կը պարունակէ ընտիր բարոյալից հատուածներ: Գին 3 դր:

ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ Ա. ՍԱՔԱՆԱՆ

ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ ՅԱՆՁՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԵԱՆ

Գրասենեակս կը շարունակէ՝ իւր բազմաթիւ թղթակիցներու հաշուոյն՝ կատարել գնումն և վաճառումն ամէն տեսակ տեղական բերքերու և եւրոպական ապրանայ:

Մասնաւոր գործառնութիւն ամէն լեզուէ և ամէն տեսակ գրքերու վրայ: Կ'ըստանձնէ տղագրութիւնն յայտարարութեանց, առևտրական նամակաց կամ շրջաբերականաց, նամակագրութիւններու, այցեւորմաներու, գիրքերու, ևայլն: — Այցեւորմանք՝ մէկ կամ երկու տող՝ 100 հատը 10 դր: 1 դրու ալ փոստի ծախք:

Գնումն և առաքումն Եւրոպական և Օսմանեան ամէն տեսակ արժէթղթերու և բաղդատումներու, մասնաւորապէս Արեւելեան երկաթուղեաց բաղդատումներու: Այս վերջնոց գիններն են. ամբողջ տոմսը՝ 7 1/2 դր: կէս տոմս՝ 5 դր: քառորդը՝ 3 դր: Գաւառներէն պէտք է զրկել նաև փոստի ծախքը: Արեւելեան երկաթուղեաց վիճակահանութիւնը տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ յունի 20ին:

Արեւելեան երկաթուղեաց մինչև ցարդ տեղի ունեցած վիճակահանութեանց մէջ՝ պարտատոմսի մը չհաճած կամ չհաճած լինելն իմանալու համար, կը բաւէ գրել մեզ բաղդատումին թիւն, զրկելով նաև հինգ զրուշի Օսմանեան նամակագրուի՝ կատարուելիք խուզարկութեանց համար:

Գրասենեակս կապակցութիւններ հաստատած լինելով մայրաքաղաքիս ամենէն ձեռքն-հաս փաստաբաններէն ոմանց հետ, կ'ստանձնէ նաև դաւադարաց քլ.միլի, խքիմաֆի, քեդգըզարք Շէրի վարաբերեալ դատերն, Ֆիքվանաճի վերաբերեալ գործեր, ևն. ևն: «ԾԱՂԻԿ» Ի ԲԱԺԱՆՈՐԴԱՅ գրական յանձնարարութիւնը կը կատարուին առանց վարձի, իսկ ուրիշ կարգի յանձնարարութեանց համար կ'առնուի գոյլն յանձնարարողէն:

ՊԱՇՏՈՆ խնդրող ուսուցիչը կը հրաւիրուին գրասենեակս՝ արձանագրուելու: Նաև անոնք որք ուսուցիչ կը փնտռեն վարժարանաց կամ մասնաւոր դասերու համար:

Դիմել առ Յ. Գ. ՓԱԼԱԳԱՇԵԱՆ, Կ. Պոլիս, Պահէ-Գարու, Թաշ խան: